

Rami Lehto ps

Toimenpidealoite yksineläjienasiainvaltuutetun viran perustamisesta

Eduskunnalle

Yksinasuvia oli Suomessa vuonna 2017 Tilastokeskuksen mukaan 1 162 308 henkilöä, ja yksinelävien määrä kasvaa perheitä nopeammin. Asuntokunnista noin 42 % oli yhden hengen asuntokuntia.

Yksinasuvien taloudellinen asema ei ole kuitenkaan yhdenvertainen suhteessa pariskuntina eläviin. Yhteiskuntaa rakennetaan edelleen valtaosin kahden aikuisen tuloilla elävien kotitalouksien maksukyvyyn mukaisesti, vaikka yksinasuvia on asuntokunnista lähes puolet — ja suurimmissa kaupungeissa jo yli puolet.

Yksinasuva kantaa asumisesta ja elinkustannuksista aiheutuvat kulut ilman mahdollisuuksia jakaa niitä toisen tulontuojan kanssa. Yksiön neliöhinta on noin kolmanneksen korkeampi kuin kolmioiden tai suurempien asuntojen neliöhinta. Pienten asuntojen vuokrat ovat suhteessa kalliimmat. Markkinataloudessa kuluttajapalvelut ja -tuotteet hinnoitellaan ns. määrääalennuksella. Näistä ja monesta muusta syystä yksinasuvan syrjäytymisen riski kasvaa. Taloudellinen ja sosiaalinen syrjäytyminen voivat muodostaa negatiivisen kehän.

Yksinelävien köyhyys on kaikissa ikäluokissa korkea, myös keski-ikäisten parissa. Osasyynä yksinelävien köyhyytteen on yhden palkansaajan varassa eläminen. Lisäksi heidän taloutensa voi yllättäen romahtaa joko sairauden tai työttömyyden johdosta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan jopa 30 prosenttia yksinasuvista tienaa alle 1 100 euroa kuukaudessa. Sinkkuopiskelijoiden lisäksi joukossa on muun muassa yksinhuoltajia, eläkeläisiä, työttömiä sekä pitkäaikaissairaita. Yksinasujista varsinkin miehillä menee huonosti. He saavat naisia useammin toimeentulotukea.

Yksieläjät ovat jääneet syrjään poliittisessa päätöksenteossa. Esimerkiksi asumistuki on linjattu perheitä suosivaksi, vaikka 60 prosenttia sen saajista on yksin eläviä. Muitakin epäkohtia on, sillä esimerkiksi perintöveroa joutuu maksamaan enemmän, jos perinnönjättäjä on lapseton. Myös kotitalousvähennystä saa vähemmän, jos asuu yksin.

Jotta yksinelävien ääni ja oikeudet saataisiin paremmin kuuluville ja huomioitaisiin paremmin poliittisessa päätöksenteossa, tulisi Suomeen perustaa yksineläjienasiainvaltuutetun virka.

Toimenpidealoite TPA 33/2019 vp

Kansalaisten oikeuksien turvaamiseksi Suomeen on aikaisemmin perustettu muun muassa tasa-arvo-, lapsiasiain-, tietosuoja- ja yhdenvertaisuusvaltuutettujen virat. Yksineläjienasiainvaltuutettu voisi tuoda esille yksineläjien ongelmia esimerkiksi asumiseen sekä verotukseen liittyen. Yksineläjienasiainvaltuutetun tehtävänä olisi sekä valvoa että ottaa kantaa yksineläjien asemaan liittyviin epäkohtiin ja esittää parannusehdotuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yksineläjienasiainvaltuutetun viran perustamiseksi.

Helsingissä 6.11.2019

Rami Lehto ps